

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

682

VITENDO VYA KUJIFUNZA HISABATI

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka: 2001

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **mawili (2)** kutoka kila sehemu **B** na **C**
3. Sehemu **A** ina alama 40, sehemu **B**, na **C** zina alama 30 kila moja.
4. Simu za mkononi **haziruhusiwi** katika chumba cha mtihani.
5. Andika **Namba yako ya Mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

SEHEMU A (Alama 40)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. Eleza dhana ya namba kama inavyofahamika katika elimu ya awali.

Dhana ya namba katika elimu ya awali humaanisha uelewa wa mtoto kuhusu idadi, mpangilio, na uhusiano wa vitu kwa kutumia namba. Mtoto huanza kuelewa kuwa namba zinaonyesha kiasi cha vitu vilivyopo.

Katika hatua hii ya elimu ya awali, namba hazionekani kama alama za kuandikwa tu, bali kama uwakilishi wa vitu halisi vinavyoonekana na kushikika katika mazingira ya mtoto.

2. Taja faida nne za kumshirikisha mtoto kikamilifu wakati wa kujifunza hisabati.

Kumshirikisha mtoto kikamilifu humsaidia kuelewa dhana kwa haraka kwa sababu anajifunza kwa kufanya. Ushiriki humwezesha mtoto kujaribu na kurekebisha makosa yake.

Ushiriki huongeza hamasa ya mtoto kujifunza hisabati kwa furaha. Mtoto huona kujifunza kama mchezo badala ya kazi ngumu.

Pia humsaidia mtoto kujenga ujasiri wa kuuliza na kujibu maswali. Ujasiri huu huimarisha ujifunzaji wa kudumu.

Aidha, ushiriki humsaidia mwalimu kutambua kiwango cha uelewa wa mtoto kwa wakati unaofaa.

3. Bainisha umuhimu wa kutumia nyimbo katika kufundisha kuhesabu.

Nyimbo humsaidia mtoto kukumbuka mfuatano wa namba kwa urahisi kwa sababu ya mpangilio wa sauti na midundo. Kumbukumbu ya mtoto huimarika kupitia muziki.

Nyimbo pia huondoa hofu ya kujifunza hisabati. Mtoto hujiifunza kuhesabu kwa furaha na bila shinikizo.

4. Eleza maana ya kulinganisha kiasi kwa watoto wa elimu ya awali.

Kulinganisha kiasi ni uwezo wa mtoto kutambua tofauti kati ya idadi ya vitu kama vingi, vichache, sawa, au zaidi. Hii ni hatua ya msingi kabla ya kuhesabu.

Kupitia kulinganisha kiasi, mtoto huanza kuelewa uhusiano wa idadi bila kutumia namba zilizoandikwa.

5. Taja vifaa vitatu vinavyoweza kutumika kufundishia kuhesabu.

Vijiti vinaweza kutumika kuhesabu kwa sababu ni rahisi kushika na kuhesabika kimoja kimoja.

Mawe madogo yanafaa kwa kuhesabu kwani hupatikana kwa urahisi katika mazingira ya karibu ya mtoto.

Vifuniko vya chupa vinaweza kutumika kama vifaa vya kuhesabia na kupanga makundi.

6. Eleza tofauti kati ya dhana ya nyingi na chache.

Dhana ya nyingi humaanisha kuwepo kwa idadi kubwa ya vitu katika kundi. Mtoto hutambua hili kwa kuona au kulinganisha na kundi lingine.

Dhana ya chache humaanisha kuwepo kwa idadi ndogo ya vitu. Mtoto hutofautisha kwa kuona kuwa kundi lina vitu vichache kuliko jingine.

7. Bainisha nafasi ya lugha katika ufundishaji wa vitendo vya hisabati.

Lugha humsaidia mtoto kuelewa maelekezo ya shughuli za hisabati. Matumizi ya lugha rahisi huongeza uelewa wa mtoto.

Lugha pia humsaidia mtoto kueleza anachofikiri kuhusu namba na idadi. Hii huimarisha uwezo wa kufikiri kihisabati.

8. Eleza sababu mbili zinazoweza kumfanya mtoto ashindwe kuelewa namba.

Mtoto anaweza kushindwa kuelewa namba kutokana na ukosefu wa vifaa vya kujifunzia vinavyofaa. Kukosa vitendo halisi hupunguza uelewa.

Sababu nyingine ni matumizi ya mbinu zisizolingana na umri wa mtoto. Mbinu ngumu humchanganya mtoto.

9. Taja mbinu mbili za kumsaidia mtoto anayechanganya mpangilio wa namba.

Mwalimu anaweza kutumia nyimbo za mfuatano wa namba ili kumsaidia mtoto kukumbuka mpangilio sahihi.

Pia anaweza kutumia vifaa halisi na kupanga namba kwa mstari ili mtoto aone mpangilio kwa macho.

10. Eleza umuhimu wa kutumia picha katika kufundisha hisabati.

Picha humsaidia mtoto kuelewa dhana kwa kuona uhusiano wa namba na vitu. Ujifunzaji wa kuona huimarisha kumbukumbu.

Picha pia huongeza mvuto wa somo na kumfanya mtoto awe makini zaidi.

SEHEMU B (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka katika sehemu hii.

11. Fafanua hatua za kumfundisha mtoto kuhesabu vitu kuanzia moja hadi kumi kwa kutumia vifaa halisi.

Hatua ya kwanza ni kumpa mtoto vitu halisi vinavyohesabika kama mawe au vijiti. Mtoto huanza kwa kushika kila kitu kimoja kimoja.

Hatua ya pili ni kumwongoza mtoto kutaja namba sambamba na kila kitu anachohesabu. Hii humjengea uhusiano wa namba na idadi.

Hatua ya tatu ni kurudia zoezi mara kwa mara ili mtoto ajiamini na kukumbuka mfuatano wa namba.

Hatua ya nne ni kumpa mtoto fursa ya kuhesabu mwenyewe bila msaada ili kuthibitisha uelewa wake.

12. Eleza namna mwalimu anavyoweza kufundisha dhana ya kujumlisha kwa kutumia michezo.

Mwalimu anaweza kutumia michezo ya kuongeza vitu katika kundi moja. Mtoto huona kuwa kujumlisha ni kuongeza idadi ya vitu.

Kupitia michezo, mtoto hujifunza kujumlisha bila kuhisi ugumu kwa sababu anashiriki kikamilifu.

13. Eleza umuhimu wa mazoezi ya mara kwa mara katika kujifunza hisabati kwa watoto wa elimu ya awali.

Mazoezi ya mara kwa mara huimarisha kumbukumbu ya mtoto na uelewa wa dhana za kihisabati.

Pia mazoezi huongeza ujasiri wa mtoto katika kutumia namba na kutatua matatizo rahisi.

SEHEMU C (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka katika sehemu hii.

14. Eleza kwa kina mchango wa mazingira ya shule katika kujenga msingi wa hisabati kwa mtoto.

Mazingira ya shule yenye vifaa vya kujifunzia humsaidia mtoto kuona hisabati kama sehemu ya maisha ya kila siku.

Pia mazingira yanayoruhusu michezo na shughuli za vitendo huimarisha ujifunzaji wa dhana za hisabati.

15. Fafanua namna mwalimu anavyoweza kumsaidia mtoto mwenye hofu ya kujifunza hisabati.

Mwalimu anaweza kutumia michezo na lugha chanya ili kumwondolea mtoto hofu. Hali hii humjengea mtoto kujiamini.

Pia anaweza kumpa mtoto muda wa kutosha na msaada wa karibu ili aelewe taratibu.

16. Eleza umuhimu wa ushirikiano kati ya mwalimu na mzazi katika kukuza uelewa wa hisabati kwa mtoto.

Ushirikiano humsaidia mtoto kuendelea kujifunza hata nyumbani kwa kutumia mbinu zile zile alizojifunza shuleni.

Pia humsaidia mzazi kuelewa namna ya kumsaidia mtoto bila kumchanganya.